

Vrienden van het
Koninklijk Nederlands
Instituut te Rome

Nieuws

NIEUWS VAN HET BESTUUR

Beste Vrienden,

Zoals ook de rest van de wereld zijn Italië en Nederland al ruim een half jaar in de ban van het Covid-19-virus. Op het moment van schrijven zijn er net weer nieuwe maatregelen afgekondigd en het einde is nog niet in zicht. Het was erg jammer dat we als gevolg van de maatregelen tegen de verspreiding van het virus de Vriendendag in het voorjaar hebben moeten afgelasten. We hadden ons op deze bijzondere editie verheugd, voor de eerste keer samenvallend met de Nacht van Rome en in samenwerkingsverband met de Ambassadeurs van het KNIR. Zoals al gemeld in het voorwoord in de vorige Nieuwsbrief, kijken we samen met de Ambassadeurs en de organisatie van het tijdschrift Roma Aeterna naar manieren om elkaar te versterken en in deze Nieuwsbrief vindt u dan ook enkele nieuwtjes van hun kant. De Ambassadeurs zijn

Stichting Vrienden van het Koninklijk Nederlands Instituut te Rome

Secretaris: Charlotte van Emstede | Vondelstraat 123 | 2513 ER Den Haag

Ledenadministratie: Felix Huijgen | E: vrienden.knir leden@gmail.com

IBAN: NL18INGB0001587683 BIC: INGBNL2A t.n.v. St. Vrienden van het Nederlands Instituut te Rome

De gedrukte versie van de Nieuwsbrief is geregistreerd onder nummer p-ISSN 2214-4099,
de digitale versie onder nummer e-ISSN 2667-1522.

momenteel bezig met de ontwikkeling van een online-programma, voor meer informatie daarover kunt u terecht op de website van de Nacht van Rome (www.nachtvanrome.nl).

Ondanks dat de fysieke uitreiking van de Van Woudenberg Dissertatieprijs op de Vriendendag niet kon doorgaan, hebben we deze tweejaarlijkse prijs gelukkig wel kunnen uitreiken. U heeft daarover als het goed is van ons via de mail bericht gehad maar ook op deze plek wilden wij dit graag nog eens memoreren. De ingezonden zes dissertaties waren volgens de jury kwalitatief goed en zeer uiteenlopend qua onderwerp, wat de keuze voor de drie genomineerden er niet makkelijker op maakte. De drie genomineerden, Anita Casarotto, Gloria Moorman en Dina Titan hebben persoonlijk bericht gekregen over hun nominatie, voorzien van een bos bloemen om de nominatie toch nog een feestelijk tintje mee te kunnen geven. Uiteindelijk is de jury tot een besluit gekomen en de winnende dissertatie is die van Dina Titan. In onze mail was een filmpje met haar dankwoord opgenomen en verderop in deze Nieuwsbrief vindt u nog wat meer achtergrondinformatie over haar proefschrift.

Ook verheugend nieuws is dat het KNIR weer langzamerhand haar werkzaamheden heeft kunnen opstarten. Dit onder leiding van zowel een nieuwe directeur als een nieuwe directeur bedrijfsvoering, over wie ook meer te lezen valt in deze Nieuwsbrief. Over de lockdown tijdens de corona-maatregelen wordt geschreven door de staf van de KNIR-bibliotheek. En er is nog een extra bijdrage vanuit de bibliotheek van het KNIR middels een mooi object uit het "Adopt a treasure"-project, toegelicht door Janet Mente. Naast de bijdragen vanuit het KNIR is er een artikel van oud-bestuurslid Tymon de Haas die vertelt over zijn onderzoek in Lazio voor de Universiteit Leiden.

Hopelijk is deze Nieuwsbrief een kleine vrolijke noot in deze wat zwaarmoedige tijden en komt deze bij onze Vrienden aan in goede gezondheid. We hopen van harte elkaar in een nabije toekomst ook weer in levenden lijve te kunnen treffen tijdens een volgende Vriendendag of een andere gelegenheid. Het bestuur zal haar best doen een dergelijke gelegenheid in te plannen zodra dit weer mogelijk zal zijn!

Namens het bestuur,

Charlotte van Emstede en Miriam Kolk

NIEUWE DIRECTEUR KNIR

Inmiddels is op het KNIR een nieuwe directeur aangetreden: Professor Lautaro Roig Lanzillotta. Hieronder vindt u over hem wat meer achtergrondinformatie.

Lautaro Roig Lanzillotta obtained his MA in Classics at the Complutense University (1991) and completed his Research Master at the Aristotle University of Thessaloniki and the University Complutense. He earned a doctorate in Greek Philosophy from the University Complutense (1997) and another doctorate in Theology from the University of Groningen (2004). A visiting researcher and scholar at several universities around the world, he teaches in Groningen since 2007. He was appointed Professor of New Testament and Christian Origins in 2018.

His field of expertise is on the intersection of the Greco-Roman and Christian worlds. His research focuses on the role that Greek philosophy played in the formation of Christianity and, more specifically, how diverse Greek philosophical currents may help us explain early Christian diversity. His research areas are New Testament and Early Christianity, including the Nag Hammadi codices and Gnosticism; Early Christian Apocrypha; Religion and Philosophy Late Antiquity; and Plutarch of Chaeronea. He is currently studying early Christian diversity in second century Rome.

He is Editor-in-chief of the international journal *Gnosis: Journal of Gnostic Studies*; of online tool the *Nag Hammadi Bibliography Online*; and of the series *Brill's Plutarch Studies*.

Lezingen: <https://www.rug.nl/staff/f.l.roig.lanzillotta/research/activities.html>

Publicaties: <https://www.rug.nl/staff/f.l.roig.lanzillotta/research/publications.html>

NIEUWSBRIEF VOORTAAN DIGITAAL ONTVANGEN?

Als Vriend van de Stichting ontvangt u twee keer per jaar een papieren Nieuwsbrief op de deurmat. Wilt u de Nieuwsbrief voortaan liever digitaal ontvangen, als mooi opgemaakt pdf-document? Dat kan! Stuur dan een bericht naar vrienden.knir leden@gmail.com met als onderwerp 'Nieuwsbrief digitaal'. Vermeld in het bericht op welk e-mail adres – of e-mail adressen in het geval van lidmaatschap voor echt)paren of samenwonenden – u de digitale Nieuwsbrief wenst te ontvangen.

NIEUWE DIRECTEUR BEDRIJFSVOERING

Dag vrienden van het KNIR,

Ik ben Rita Landeweerd en sinds 1 februari van dit jaar directeur bedrijfsvoering van het KNIR. Met mijn benoeming op het KNIR en mijn verhuizing naar Rome, gaat een lang gekoesterde wens in vervulling.

In de jaren 80 van de vorige eeuw studeerde ik Franse taal- en letterkunde met Italiaans als groot bijvak. Begin 1989 studeerde ik een trimester in Siena en verloor, net als velen van jullie, mijn hart aan dit prachtige land. Ik heb destijds serieus overwogen Italië tot mijn nieuwe thuis te maken, maar besloot terug te gaan naar Nederland en daar een carrière op te bouwen.

Ik promoveerde in de Franse taalkunde en koos vervolgens voor een loopbaan in universitair beleid en bestuur. De laatste 9 jaar was ik bestuurder en directeur bedrijfsvoering van de faculteit Gedrags- en Maatschappijwetenschappen van de RUG. En toen kwam begin 2020 de geweldige kans om voor twee jaar directeur bedrijfsvoering van het KNIR te worden. Mijn functie in deze vorm en met deze omvang is vooralsnog tijdelijk en bedoeld om verschillende projecten op het gebied van de bedrijfsvoering een flinke *boost* te geven.

Ik vind het geweldig dat ik mijn ruime ervaring als manager en bestuurder kan inzetten om het KNIR een nog mooiere plek te maken voor studie, onderzoek en ontmoeting. Ik wil graag de komende twee jaar werken aan de organisatie van de ondersteunende processen, aan de planning van het onderhoud en de veiligheid van het gebouw, aan de realisatie van een *material lab* in de kelder van het KNIR, aan het communicatiebeleid van het KNIR, met o.a. de lancering van een nieuwe website en uitbreiding van onze zichtbaarheid op social media, om een paar projecten te noemen waar ik me momenteel mee bezighoud. De corona-pandemie die begin maart uitbrak heeft een grote impact (gehad) op de activiteiten van het KNIR. Het instituut was gesloten van half maart tot half juni. Ik ben ontzettend blij en trots dat we sinds september weer onderwijs geven, in het instituut en in het veld, en dat we weer bursalen en andere onderzoekers en gasten kunnen ontvangen. Het zijn spannende en ook onzekere tijden, maar ik heb alle vertrouwen in het team van het instituut en de brede kring van betrokkenen die samen de KNIR-gemeenschap vormen: *ce la faremo!*

Rita Landeweerd

VRIEND ZIJN, VRIEND BLIJVEN!

Zoals u weet, worden de activiteiten van de Stichting mogelijk gemaakt door uw jaarlijkse bijdragen. We hopen dan ook dat u, als u nog niet betaald heeft, uw bijdrage voor dit jaar zo spoedig mogelijk wilt overmaken op rekening

NL18 INGB 0001 5876 83 (BIC: INGBNL2A)

t.n.v. Stichting Vrienden van het Koninklijk Nederlands Instituut te Rome

De minimum bijdrage voor 2020 bedraagt € 25 voor volwassenen en € 35 voor echt)paren of samenwonenden. Voor studenten geldt het aangepaste tarief van €17,50 per jaar. Vindt u het vervelend elk jaar opnieuw de administratie hierop bij te houden? Dan zou u kunnen overwegen een automatische overschrijving in te stellen. Hartelijk dank!

P.S. Twijfelt u of u uw bijdrage al heeft overgemaakt?

Neemt u gerust even contact op via: vrienden.knir leden@gmail.com

VOORBIJ DE STEDELIJKE ELITES: ARCHEOLOGISCH ONDERZOEK NAAR ROMEINSE BOEREN EN BUITENLUI

Het Forum Romanum, de Keizerlijke paleizen op de Palatijn, de vele monumentale graven langs de Via Appia: als liefhebbers van het oude Rome zijn u en ik welbekend met deze monumenten. Niet alleen symboliseren ze de glorie en macht van het Romeinse Rijk, ook vormen ze indrukwekkende getuigen van haar technische, culturele en artistieke verworvenheden. Ze vertellen achter vooral het verhaal van de stedelijke elites, die slechts een zeer klein deel van de bevolking uitmaakten; over de levens van de overgrote meerderheid van de bewoners van de Romeinse wereld – boeren, ambachtslieden en dagloners, slaven – weten we veel minder.

De laatste decennia is er steeds meer aandacht gekomen voor de archeologische resten die ons iets kunnen vertellen over deze 'gewone man en vrouw': waar onderzoek op het Romeinse platteland vroeger zich vooral richtte op de grote *villae* (en daarmee op de buitenverblijven van de elite), worden tegenwoordig ook steeds meer kleine boerderijen opgegraven. Daarnaast weten we middels 'landschapsarcheologisch' onderzoek ook steeds meer over de veranderende rol van deze boeren in de Romeinse economie en samenleving.

Het onderzoek dat ik vanuit de Universiteit Leiden (met collegae uit onder meer Melbourne, Groningen en Amsterdam) in de Pontijnse moerassen uitvoer is hiervan een mooi voorbeeld. Binnen dit onderzoek proberen we, met behulp van verschillende veldtechnieken uit diverse disciplines, de sporen van Romeinse boeren te karteren en daarmee hun rol in de ontwikkeling van het Romeinse Rijk te begrijpen.

Aan de basis van dit onderzoek liggen zogenaamde veldverkenningen, een onderzoeksmethode waarbij geploegde akkers worden afgelopen om zo opgeploegde resten van oude boerderijen en andere landgebruikssporen in kaart te brengen. Aan de hand van de aardewerkscherven die we zo verzamelen kunnen we reconstrueren hoe deze boeren leefden, en hoe het hen verging. Zo weten we inmiddels dat in dit gebied de boeren gedurende bepaalde periodes zeker niet extreem arm waren, maar via de markt toegang hadden tot allerlei goederen, zoals geïmporteerde wijn en olie, of luxe tafelservies.

Daarnaast kunnen we aan de hand van natuurwetenschappelijk onderzoek waarbij variaties in het aardmagnetisch veld worden gemeten (magnetometrie) inmiddels ook in de grond verborgen sporen, zoals de sloten en kanalen die de door deze boeren bebouwde percelen afbakenen en ontwateren, opsporen. Ons meest recente onderzoek, mede mogelijk gemaakt door de LUF-Byvanck en Chastelain-Nobach fondsen, richt zich vooral op de veranderende landschappelijke context waarin deze boeren leefden. Middels booronderzoek in de eerdergenoemde kanalen en sloten proberen we te reconstrueren wanneer deze dichtslibden en daarmee het moeras weer vernatte. Door uit deze slootopvullingen plantenresten (pollen en zaden) te verzamelen kunnen we ook zien hoe vegetatie en landgebruik veranderden.

Hoewel het veldonderzoek door de Corona-crisis helaas al enige tijd stilstaagt, kunnen we op basis van de resultaten tot nu toe al een aardig beeld schetsen van de ontginningsgeschiedenis van de Pontijnse moerassen en haar rol binnen de bredere ontwikke-

ling van het Romeinse Rijk: de veldverkenningen en het onderzoek aan het verkavelingssysteem laten zien dat de Rome al op een vroeg moment - waarschijnlijk in de tweede helft van de 4^e eeuw v. Chr. - de Pontijnse moerassen ontwaterde en zo geschikt maakte voor groot-schalige exploitatie door kolonisten die bescheiden boerenbedrijven exploiteerden, waarbij akkerbouw en veeteelt werden gecombineerd. Het lijkt erop dat ontginningen als deze bijdroegen aan een economische groei die op haar beurt verdere territoriale expansie mede mogelijk maakte.

Deze ontginningsfase lijkt echter maar van korte duur te zijn geweest: het boorwerk laat zien dat sloten en kanalen al snel dichtslibden, en dat daarmee de ontwatering van het gebied verslechterde. Dit kan ook verklaren waarom veel van de kleine boerderijen die we in onze veldverkenningen vinden al snel weer werden verlaten: vanaf de 2^e eeuw v.Chr. verdwijnen de meeste van deze boeren, om plaats te maken voor een aantal *villae* – waarmee de plek van de vrije boeren werd ingenomen door slaven.

Aldus krijgen we, aan de hand van simpele scherven, sloten en zaden, steeds beter zicht op het leven van Romeinse boeren en buitenlui. Hoewel deze archeologische resten wellicht niet zo indrukwekkend en aansprekend zijn als de grootse monumenten van onze geliefde eeuwige stad, leveren ze belangrijke informatie die ons helpt te begrijpen hoe, mede door hun noeste arbeid, Rome als stad en wereldrijk tot stand kon komen.

Meer weten? Zie ook een recent achtergrondartikel in NRC:

<https://www.nrc.nl/nieuws/2020/08/21/vergeet-het-colosseum-graaf-eens-een-romeinse-akker-op-a4009405>

Tymon de Haas

WE ARE BACK!: KNIR LOCKDOWN TOLD BY THE LIBRARY STAFF

It was strange, frightening and emotional to close the institute and the KNIR Library in early March of this year due to the Covid-19 crisis and resulting lockdown. To our knowledge, this was the first time the institute had closed down since the Second World War and certainly the first time the library had closed for a long period of time.

In some pre-World War II war correspondence between our director, Prof. G. J. Hoogewerff, and the head of the British School in Rome, they speak of the uncertainty of the times and fears of imminent closure. Although for different reasons, in different times, these were the emotions and issues that we were also facing in the spring of this year.

Before lockdown, the administrative and secretarial staff had luckily managed to ensure that our Dutch fellows, researchers and groups had arrangements to safely return to the Netherlands. The remaining staff continued to come to work as normal but was unsure if, when, and for how long we would be forced to close. Every day we left the building, we wondered if we would be able to return the following day. On one hand, it was “work as normal” yet everything seemed surreal, uncertain and solemn. And then on March 9th, the lockdown did come.

In our period of closure, the staff at the KNIR managed to meet regularly online and work remotely. The library staff had bi-weekly meetings; cataloging and purchasing continued on a regular basis. We carried out regular library training sessions with the staff and the Vatican Library School student workers as well as with meetings with the other libraries of the URBS consortium, in Rome and in Europe. This all was done while watching the poignant images of exhausted medical staff in Northern Italian hospitals where they were dealing with the brunt of the crisis, the interminable line of military truck convoys transporting the coffins of the Covid-19 victims and waiting for the latest COVID statistics.

During lockdown the KNIR staff, under our new director Prof. dr. Lautaro R. Lanzilotta and new Managing Director, Dr. Rita Landeweerd, was also busy with the planning of the reopening of the institute. Necessary protocols were drawn up in light of the Italian regulations and international guidelines. Due to the nature of the activities of the institute, we had to be knowledgeable about the latest legislation concerning educational institutions, offices, catering, hotels, and the cultural sector as well as recommendations from pertinent national and international agencies.

As the situation improved, staff members also kept abreast of the changing regulations in order to prepare the building for re-opening. During this phase, we became ever more aware of the “specialness” of the KNIR, not only in our mission and activities but also in light of the heritage of the institute. Our building houses not only special library collections including historic photographs and negatives, prints, ephemera, etc. but also ancient statues, artworks, maps, plans, vintage woodwork, and marbles. We needed to ensure that this heritage would be safely treated and protected during post-lockdown sanitization procedures and cleaning. Thus, we consulted experts on cultural heritage, book and paper restorers, conserva-

tors, and experts in the field. A plan for the sanitization of each room was drawn up according to the use and objects contained within. By the end of May, the building was ready for re-opening. Once again, we felt strong emotions when being able to open the doors and gates of the KNIR. Life was returning to normal, albeit with masks, sanitizers, and new norms.

Thus, we are back – up and running – and we hope to be able to see you, too, soon at KNIR – at the institute and in our library. Till then, stay safe and stay well!

The KNIR Library Staff

NIEUWS VAN ROMAÆTERNA

Nascholingscursus Roma Aeterna

Sommige Vrienden zullen zich vast nog wel herinneren dat er vroeger een nascholingscursus voor classici werd aangeboden op het KNIR. Die traditie is nu door Roma Aeterna in samenwerking met de staf op interdisciplinaire wijze nieuw leven ingeblazen. Eind februari 2020, door het oog van de naald van het oprukkende coronavirus, vond de eerste editie plaats van "De interdisciplinaire Romereis". In de hoop zowel het succes als die *buona fortuna* een vervolg te geven staat de tweede editie voor februari 2021 op stapel, met inachtneming van de nodige maatregelen. Nodeloos te zeggen dat de huidige moeilijkheden eens te meer alles vergen van begeleidende docenten, zowel inhoudelijk als organisatorisch. Naast een stevig inhoudelijk programma in situ zal dus ook de forumfunctie voor uitwisseling van ideeën opnieuw een belangrijke rol spelen. We hopen wederom op een groot aantal enthousiaste deelnemers uit heel Nederland (en België)! Meer informatie en het aanmeldformulier vindt u op <https://www.knir.it/nl/tile/interdisciplinaire-romereis-2021/>.

Barok in Rome: nieuwe nummers Roma Aeterna

Het nieuwste nummer van Roma Aeterna over Barok en Rome (nummer 8.I) verscheen dit voorjaar met verdiepende artikelen bij de tentoonstelling Caravaggio en Bernini, die tot half september te zien was in het Rijksmuseum. De lancering van het volgende nummer, 8.II is voorzien voor begin november; nadere informatie hierover volgt via onze website romaeterna.nl. Daar is het tijdschrift over de Eeuwige stad bovendien sinds kort ook op papier te koop in de geheel nieuwe webshop - beslist een kijkje waard.

HERKENT U DE PLEK?

Kunt u deze interieurfoto's koppelen aan de afbeeldingen van de exterieurs?
De oplossing vindt u aan het einde van deze Nieuwsbrief.

ADOPT A TREASURE PROJECT: A RARE 'BANDO'

Some of the most fascinating and oldest items of our special collections at the KNIR are held in the Rare Pamphlet Section. This material, generally housed in large long-term conservation boxes and special polyester archival sleeves is a rather eclectic collection that includes booklets, medals, broadsides, documents, ephemera, vintage newspaper clippings, photographs, etc.

One item in this collection is especially interesting and particularly relevant to us after our own recent events in Rome which limited personal movement, as was necessitated by the Coronavirus crisis. It is a folded broadside measuring 38 x 26 cm. of a proclamation (bando) made under Pope Sixtus V in 1587, entitled "About going around Rome at night" (*Bando circa l'andra di notte per Roma*). As was the custom, this proclamation was not only affixed around the city but also read aloud to the public. It imposed a curfew of sorts and forbade the meeting of more than two people after the *Avemaria* in order to avoid that there be brawls, street fights, arguments, and "scandal". It also forbade the carrying of weapons after the third hour of the night (dopò le tre hore di notte) under an "arbitrary" penalty which could be even as extreme as a death sentence (la pena sarà arbitraria sino alla morte). The laws during the papacy of Sixtus V were severe and stringent and the death penalty was not infrequent. At the time, it was said that there were more heads on spikes across the Ponte Sant'Angelo than melons for sale in the marketplace¹.

The proclamations emanated under Sixtus V were also compiled and printed in a book dated 1590, entitled *Bandimenta omnia promulgata sub Pontificatu S.mi D.N. Sixti Quinti Pontificis Opt. Max.* These provide us with an unmediated and fascinating glimpse into the concerns of the Church and government as well as to the ways and mores of 16th century Rome. Like the copy in the KNIR collection, many of the proclamations were concerned with the limitation of possession or carrying of weapons. Public welfare was also a theme and these dealt with issues such as curfews, safety, and proper behavior as can be seen in "That no one may go around Roma at night accompanied by women of ill fame"² or "Against those that in the night and Christmas festivities will play games or commit other excesses"³. Arguments over games would often lead to shouting matches, fist fights, and street fights with weapons and thus the need for this type of regulation. One proclamation was surely appreciated by visiting foreigners "Against innkeepers, hoteliers and other persons that ... make foreigners pay more than what is properly due"⁴.

The proclamation *Bando circa l'andra di notte per Roma* is part of the KNIR Library "Adopt a Treasure" project. Although this broadside is in very good condition it is in need of cleaning by a professional paper conservator and should be removed from its pamphlet binding and put into a long-term, pH neutral folder.

Janet Mentel

1. Ludwig Pastor, *History of the Popes* (St. Louis, 1898/99), vol 21, p. 83.

2. Che non si vadi la Notte, accompagnato con Donne di mala vita, per Roma ...

3. "Contra quelli che nella Notte, & Feste di Natale, giocaranno, ò commetteranno altri eccessi.

4. Contra li Hosti, Albergatori, & altre persone, che ... si fanno pagare à Forastieri, più di quel che giustamente se gli deve...

WINNAAR VAN WOUDENBERG DISSERTATIEPRIJS 2020

Zoals beloofd in onze mail over de Van Woudenberg
Dissertatieprijs 2020, onderstaand meer informatie over het
proefschrift van winnares Dina Titan.

The origins of instrumental diminution in Renaissance Venice: Silvestro Ganassi's *Fontegara*

PhD dissertation, Dina Titan (March 2019)

University of Utrecht

Promotor: Prof. Dr. Harald Hendrix

Co-promotor: Dr. Eric Jas

“Dove manca la natura, bisogna l'arte sia maestra”

In his *Opera Intitulata Fontegara* (Venice 1535) Silvestro Ganassi makes a bold statement which portrays the socio-economic condition of this Venetian instrumentalist and reveals his artistic and intellectual viewpoints: *where nature is lacking, art needs to assume a leading role*. The recurrent reiteration of this *motto* in all his treatises is of central importance for our understanding of Ganassi's oeuvre. The *motto* grants art and, in particular, instrumental practice and practitioner a prominent position in the creative process, functioning as

propeller of social and cultural ascendancy by moving away from the realms of the traditional mathematical musical principles. Ganassi's *motto* implies that instrumental music is a specific form of art that surpasses mere manual craftsmanship, and for this reason the author borrows arguments from the on-going *paragone* debate. Ganassi gives, therefore, great credit to the instrumentalists' own experience and inner qualities (*giudicio dell'orecchia*, sense perception and an intrinsic understanding of artistic beauty). At the same time, the recognition of the intellectual and artistic background Ganassi continuously and fairly discretely refers to in his treatises leads to an entirely new interpretation of his musical style, being a result from an emulation of two specific sources from Greek Antiquity. This culminates into a general revision of our understanding of instrumental music as well as the status of instrumentalists in the early sixteenth century and, subsequently, urges us to re-examine the current historiographical notions about this musical tradition in general. Whereas other Renaissance artists, such as writers, sculptures, painters and architects, had ample opportunity to study and imitate the models from Greek Antiquity, musicians were confronted with a somewhat more complex situation partially due to the essentially ephemeral nature of music. The long acknowledged and fairly selective group of Renaissance music theorists and composers interested in the study of Greek musical, rhetorical and poetical sources as means to revise their musical thought can now, for the first time, be extended to the field of instrumental music as well.

The financial support granted by the NWO Leraren Promotiebeurs has granted me the opportunity to dive into the fascinating universe of this sixteenth-century musician (whilst continuing to partially fulfil my professional obligations as a music teacher). I am very grateful that my dissertation now has been awarded with the Van Woudenberg Dissertatieprijs 2020, which will be a great asset in the preparation of a commercial edition of the dissertation.

The fact that *Fontegara* combines detailed instructions regarding instrumental technique with a very complex musical style as well as many references to other arts has long been an obstacle to both our understanding of the treatise and the actual performance of the musical practice therein described. It was certainly essential to be able to integrate my experience as a trained practical musician in my musicological research. Similarly, the workshop aims to offer an insight in the multi-faceted world of *Fontegara*, bringing together specialists of several relevant academic disciplines, ultimately leading towards the essence of Ganassi's treatise: bringing his innovative art to life through the performance of embellished madrigals, demonstrating once more the importance of the *motto*: *Dove manca la natura, bisogna l'arte sia maestra*.

Dina Titan